

LBRIS

We know

Paul Editions

Casa Presei Libere 1, corp C1, Sector 1, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com

tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Această carte a fost alcătuită din extrase ce aparțin primului volum din seria *Note de om necăjit*. Pentru varianta integrală puteți consulta *Impresii din timpul ocupației*, volumul I, ediția din anul 1921, editura Poporul.

Tehnoredactare/Copertă: *Nicoleta Monoran*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Rădulescu, Gheorghe

IMPRESII DIN TIMPUL OCUPAȚIEI / Gheorghe Rădulescu –

București: Paul Editions, 2024

ISBN: 978-630-6588-59-6

Archibald
(Gh. Rădulescu)

IMPRESII DIN TIMPUL
OCUPAȚIEI
(1916–1917)

Paul Editions

De la descălecarea regelui Carol și până în august 1916, România n-a făcut decât politică — mărunță, mizerabilă, trivială — politică de teșghetar. Tot ce avem; orice s-a creat, tot ce se vede pe suprafața țării, bun sau rău, e rezultat, direct sau mijlocit, al operațiunilor electorale. Magistratura, drumurile de fier, industria, sinodul, școala, armata — tot și toate sunt produs siluit al operațiilor de partid, operații cu care și-au umplut, exclusiv, activitatea oamenii pe care, de pe vremuri, se rezemau drepturile, speranțele și aspirațiile neamului românesc. Stoian și Camburopol, în timpul din urmă; Petrică Sfetcu, de curând; Orovenii, deunăzi; și Vână de Iapă ori Popa Tache, în trecut — au fost simbolul și trebuiau să figureze ca stemă pe pajura țării noastre. Și suntem siguri că Stoian sau Ilie Crăpatu, agenții de credință ai protipendadei de toate vopselele, tot își dădeau seama, la urma urmelor, de consecințele funeste ale sinistrei lor îndeletniciri; dar cei unși, n-au avut vreme, o secundă, în mijlocul veșnicului război electoral, să se gândească la perspectiva amară, ce-o pregăteau României.

Și pe când corifeii pământeni se secătuiau în lupte de tot momentul pentru ca subcomisarii să poarte emblema casei lor, iar nu pe a celorlalți, străinii se infiltrau pe îndelete, aducând cu ei moravuri hrăpărețe, tendințe otrăvitoare, ură pururea nestinsă și acea nebiruită dușmănie care avea să-i ducă cu flori înaintea vrăjmașului cuceritor.

Toată truda de cincizeci de ani a regelui Carol de a ne ține în orbita Puterilor Centrale, n-a reușit decât să ne dezarmeze pentru ceasul cel greu — pe când osteneala alor noștri, care au asudat o

jumătate de secol ca să ne facă neoaameni, a fost, din nefericire, încoronată de succes. România mândră, care, cu o mână de curcani, a scuturat jugul turcesc, trebuia să ingenucheze în fața vrăjmașului de vreme ce devenise țară de samsari, de paraziți și de iloți. Era, dar, neînălăturabil să se întâmple ceea ce s-a întâmplat — era fatal ca, la ziua cea mare, când rolul agenților electorali avea să înceteze, omnipotenții să dosească și să lase avutul și viața românilor în mâna lui Tüelff von Tschaphe und Waldenbach.

Să socotim, prin urmare, evenimentul ca izvorât din însăși legea firească a lucrurilor; să ne ștergem lacrimile, căci bărbatului nu-i șade bine să plângă — și, fără parapon, dar și fără cruțare, să intrăm, dacă se poate chiar cu aparență de veselie, în calendarul faptelor.

Gheorghe Rădulescu

DECLARAȚIA DE RĂZBOI

13 august 1916. Nu mai e nimic de... operat. Aproape două miliarde ale ministerului de război s-au mistuit pentru ca, peste o lună de zile, să se adreseze publicului acel apel deznădăjduit ca să-și facă pomană și să dăruiască obiele pentru soldați. Samsarii, deci, au intrat în vacanță — nu se mai cumpără, nu se mai vinde, și bursa permiselor de export s-a închis.

Privilegiații, giovinii de toate semințiile, s-au așezat, cu parale sau prin stăruința rubedeniilor, prin părțile sedentare ale oștirii. Nepotul unui ministru stă la Paris, gras ca un rămător, și, în urma intervenției diplomatice din București, nu e tulburat nici pentru acuzația de asasinat ce i se aduce de către parchet.

Brânza a ajuns la cinci lei de kilogramul, lemnele de șleau, șaptezeci lei mia — și zahărul, nu se mai vinde nici cu preț de radium.

Gazetele de seară aduc vestea senzațională că, pentru a doua zi, la 10 ceasuri dimineața, e consiliu de Coroană. *Viitorul* apare, ca niciodată, după-amiaza, în ediție specială, ca să anunțe că s-a contramandat ora consiliului: se va ține la 5 după prânz — nu la 10 dimineața.

Nu crede nimeni în gravitatea momentului.

Ministrul sârb, în secretele zeilor grație relațiilor sale cu corpul diplomatic, îmi afirmă că convocarea consiliului de Coroană este un marafet al lui Brătianu pentru a prelungi neutralitatea la infinit.

Czernin apare radios la restaurantul hotelului Boulevard — iar von dem Busche angajează pariuri că România nu se va mișca.

14 august. Un popor de oameni asediază, încă de cu vreme, podul de la Cotroceni. Accesul palatului e strict oprit. Ziariștii sunt foarte preocupați.

Publicul, agenții aceia speciali, e nerăbdător să-l vadă pe Filipescu apărând, fiindcă e convenit ca, în treacăt, «șeful» să facă un semn pentru rezultatul pozitiv al consiliului, și altul dacă rezultatul ar fi negativ.

Pe la 12, iese Carp, purpuriu la față. Se vede că susținuse luptă vijelioasă. Marghiloman, asudat și vânăt de congestie, vine pe urmă. Trec, apoi, în trăsuri, Teodor Rosetti și cei câțiva octogenari care dau vigoare junimismului. Figura lor e mută de expresie, căci, oameni tari, nu se lasă copleșiți, oricât de aprigă le-ar fi furtuna lăuntrică.

Sosește Filipescu. Face semnul. Mulțimea izbucnește în urale.

S-a hotărât războiul – deci, primul pas, și cel mai greu, spre întreruperea idealului național, s-a făcut.

Crăciun, a cărui vervă proptise sufletul publicului până aici, devine de o exuberanță de-l socotești de pe acum prefect la Alba-Iulia.

Lumea, trăsniță la auzul vestei înfricoșate, se zăpăcește și umblă fără rost pe străzi, discutând în grupuri.

În bodegă la Mircea fac chef cu șampanie tinerii care au, a doua zi, să-și verse sângele la etape sau prin birourile ministerului de război.

Contrastul între veselia zgomotoasă a eroilor sedentari și tristețea covârșitoare a părinților care au copiii concentrați la frontieră este așa de adânc, încât spectacolul te sfâșie.

Pentru după-amiază suntem invitați, presa, la Palatul poștelor, în cabinetul lui Verzea, ca să ne dea instrucții Duca, însărcinat, față cu gravitatea momentului, să reprezinte, ajutat de luminile unui reporter de la *Vitorul*, de căldura sufletească a lui Arghirescu, de pătrunderea lui Valoari, de patriotismul dezinteresat al lui Gârboviceanu, și, mai târziu, pe câte mi s-au spus, de puritatea în sentimente naționale a lui Grossmann – însărcinați de Marele Cartier General să reprezinte, să dreneze și la rigoare să sugrume cugetarea românească spre de-a pururea folosul neamului acestuia.

Ne-am înfățișat vreo patruzeci, dintre care două treimi israelieni, și ni s-a spus, scurt și grav:

— Nici un cuvânt care să zguduie unitatea națională. Ziarele vor ieși toate într-o singură ediție, la ora pe care o va fixa Cenzura.

Și ni s-a adăogat, ca încheiere:

— Legea prevede pedepse grele, chiar împușcarea, pantru cine se abate de la dispozițiile luate de Marele Cartier.

Apoi, ca să sfârșească cu o notă mai puțin lugubră, capul Cenzurii a adăogat:

— Din momentul acesta s-a proclamat starea de asediu.

Vorbise vulgar, aproape trivial, ministrul. Lovit, probabil, de troahnă, îi curgea din nas niște vată murdară, pe care o tot împingea cu degetul, în minutul când se aruncau sortii pentru cea mai înfricoșată partidă pe care avea s-o joace România; dar nu-i fac vină guvernului pentru alegerea-i nenerocită, fiindcă, dacă dedia lui Morțun misiunea aceasta delicată, ar fi trebuit să-i pună și un secretar care să-i citească hârtiile, în cazul când i s-ar fi prezentat vreo petiție.

Când am plecat, grupurile, pe stradă, stăteau mute – iar la Mircea, cheful devenise orgie.

Seara, în spate, la Căpitanu, în berărie, consiliu de stratioți: Mavrodî, așa-zisul director al Teatrului Național, Vasile Boambă, cornisarul, Arghirescu, dascăl la cinci-șase catedre, Ionescu-Brăila, cel care a fost deja în pușcărie – nu celălalt, comandantul jandarmilor pedestri; maiorul Slăniceanu și generalul Iliescu, șeful Marelui Stat Major general, examinează planul de război, pe care secretarul lui Vintilă îl trage cu creta pe masă – pe când Arghirescu însemnează, cu alune prăjite, etapele și capetele de pod.

— Pornim din Turtucaia, explică Mavrodî, cu o competență care-o pune în umbră pe a generalului.

— Și mascăm Rașgradul, pontifică Ionescu-Brăila, a cărei intimitate cu Iliescu l-a inițiat în ale milităriei.

— Trecem, pe urmă, la Plevna, continuă cel de la Teatrul Național, din ce în ce mai plin de subiect.

— O mascăm și pornim spre Sofia, își dă cu ideea Arghirescu, care, în lungu-i comerț cu ofițerii de administrație, s-a familiarizat cu arta războiului.

— Ești un *titan*, generale, intervine Boambă, cu entuziasm, și se uită țagla în ochii șefului de stat major ca să vadă dacă a prins înțelesul porc-de-câine al cuvântului *titan*.

Asistența surăde; generalul, lingușit în propriu-i amor, îl înjură amical pe Vasile Boambă – și pornesc, apoi, cu toții, să-și depună cărțile de vizită la Ștefăneasca.

Unul și-a lăsat și fotografia acolo – dar despre asta, altă dată, când peripețiile efemeridelor de față ne vor duce din nou în sanctuarul acesta, unde au rămas, pe covor, urmele de pe talpa multor mii de bocanci cumpărați de minister pentru ca armata să rămână desculță.

La 9 ceasuri s-a comunicat Austriei declarația de război, declarație redactată în stilul informațiilor din pricina cărora unii reporteri sunt dați afară de la gazetă, ca incapabili – și la 11, românii zburaseră peste Carpați și se avântau spre văile Ardealului.

Niciodată n-a fost război mai legitim; niciun popor n-a plecat la luptă cu mai multă însuflețire – nici burii nu înflegeau, cu mai bărbătească conștiință, baioneta în pieptul dușmanului, ca țaranul român, care plecase, când a sunat goarna, lăsându-și copiii clădăraie în jurul ceanului din care oamenii stăpânirii furaseră mălaiul.

Duca, Arghirescu, Mavrodi, Grossmann și polcovnicul de la Comenduirea Pieței confiscaseră, cum am spus, toate puterile Statului, iar libertatea presei o încovoiau de trosnea, ca s-o bage în calapodul visat de libertul «Creangă», *profesor universitar*.

Se suprimase *Ziua* pentru că redactorii ei, după ce, cu îngăduiala guvernului, își îndeplinseseră misiunea, plecaseră la Ialomița. Încetaseră: *Seara* lui Bogdan și *Libertatea* lui Flevea, fiindcă personalul de redacție, ca să fie la îndemâna poliției, se înrolase, ca sedentari, la jandarmeria pedestră; *Moldova* murise pentru că nu-i mai puteau veni subsidii din Germania; iar *La Politique*, lipsită de colaborarea asiduă a lui von dem Busche, își redusese formatul.

Cât despre *Minerva*, unde-și depunea *prensul* produsul meditațiilor sale adânci, a fost, prin dispoziție specială, oprită de a mai apare din pricina greșelilor de gramatică – între altele.

Celelalte ziare, lipsite de informații și sub interdicție formală de a face reflecții asupra evenimentelor, începuseră să agonizeze – se apropiau, adică, de scopul urmărit de către Vintilă prin al său «doktor» Creangă, *profesor universitar*.

INFERNUL

15 august. Când ne-am deșteptat dimineța, în ziua care a urmat declarației de război, Bucureștii deveniseră un iad. Mii de automobile sfârâiau pe pavaje, automobile în care ofițerii *embusqués* făceau curse fără căpătâi.

Huruiala permanentă și infernalul șuierat al sirenelor te neurastenizau. Nici pe front, în timpul unei șarje formidabile, nu putea fi mai mult zbugium ori mai mare neorânduială decât producea urgia de uniforme târâte în toate direcțiile de vehicule turbate, scoase noi din depozitele ministerului.

Ai fi crezut că bătălia se dă în București, cu Calea Victoriei drept «cap de pod».

Și nici așa, zăpăcit, tremurând și cu sistemul nervos strivit ca sub teasc, nici așa nu te puteai mișca pe caldarâmul capitalei: sute și mii de femei, de toate vârstele, în toate culorile și îmbrăcate până la genunchi, foiau pe stradă: întâi, ca să se arate – și al doilea, ca să-și ia adio de la cei care se duceau să moară, între Capșa și Șosea, cu iuțeală de 70 de kilometri pe oră.

Închipuți-vă, pe sectorul asupra căruia se pot exercita funcțiile urechilor dumneavoastră, închipuți-vă o sută de guri – guri de femeie! – rostind exclamații, variate în ton, dar uniforme în cuprins, și faceți-vă o idee, chiar de departe, despre ce trebuia să auzim, de dimineța până seara, într-o perioadă de vreme când, cu copiii pe front și cu familiile jelindu-se acasă, ne erau nervii întinși ca o coardă de vioară! Și mai închipuți-vă pe Nicu, pe Titi și pe Georges tolăniți în limuzine și salutând pentru ultima oară – *morituri*, mă rog! – pe dama... croitorului lor, în drumul plin de primejdii, dintre Flora și Pariziana, unde-i chema datoria supremă către țară, și cugetați ce stări sufletești determina războiul pentru înfăptuirea idealului național.

Și asta era ziua, când soarele topește sulimanul – prin urmare când ruinele tencuite se feresc să apară ca să supună la judecata trecătorilor resturile rău conservate ale perimatei lor frumuseți; seara, însă, când semiobscuritatea masca ciupiturile de vărsat, seara, și până noaptea târziu, legiunea de muieri fără căpătâi și fără bun simț se mărea cu invazia de babe crepusculare și cu liota

de preotese ale Venerei, acele noctambule care își încep cariera în câte un gang, în brațele gardistului, și o sfârșesc la Colentina sub cuțit sau cu stigmatul nitratului de argint.

Dintre femeile acestea, peste nouăzeci la sută purtau pe braț semnul Crucii Roșii, al instituției caritabile căreia până și turcii i se închină – când nu sunt comandați de germani. Și când începeau, la «Leul și Cârnatul»¹, chilomanele și bătaia între protectoarele tineretului acestuia, poliția culegea de sub mese, odată cu măselele beligeranților, și maldăre de brasarde ale pseudo-surorilor de caritate.

Împotriva acestei neomenii revoltătoare am scris, atunci, un articol în *Gazeta*, articol în care, date fiind circumstanțele, pusesem mai multe menajamente decât am fi întrebuințat dacă ar fi fost vorba de niște prințese feciorelnice.

Duca, însă, de pe avizul lui Mavrodî, confirmat de judecata lui Arghirescu și susținut de opinia lui Valaori, ne-a șters articolul, fiindcă, ne-a explicat mai târziu Excelența aceasta al cărei loc în minister tot vacant rămăsese chiar pe vremea când lua leafa titularului, fiindcă, când e atâta nevoie de cocoane la Crucea Roșie, nu e bine să se indispună fetele de la... Crucea de Piatră...

Acesta a fost primul nostru conflict cu Cenzura – unul, adică, din multe care aveau să urmeze.

PĂSĂRILE DE PRADĂ

Noapte splendidă. Luna proiectează fățiș raze de aur. De la o vreme, se aude un zgomot surd. Sergenții încep să fluiera. Clopotele bisericilor macină văzduhul în chip lugubru.

Pe la 11, apare primul Zeppelin.

Prins între snopii de lumină pe care îi asvârle proiectoarele de la forturi, monstrul se ridică, se leagănă, dă să se ascundă, dar, încadrat de aproape în explozia șrapnelor, aruncă câteva bombe și fuge târându-și penibil cheresteaua.

¹ *Leul și cârnatul*, un birt de mâna a doua, a fost unul din cele mai frecventate localuri din București în perioada antebelică și interbelică. (n. red.)

A doua zi, toată lumea îl văzuse căzând. Popescu, un lucrător tipograf, stătuse chiar de vorbă, la Cățelu, cu maiorul neamț care-l comanda – rănit, acum, lângă cadavrul Zeppelinului doborât!...

A fost rănită o fetiță, găurit un loc viran și dărămat zidul unei case din strada Nisipari.

Cenzura, din ordinul Cartierului General, a oprit strict, în presă, orice precizie asupra punctelor unde au căzut bombe precum și asupra numărului sau numelui victimelor. Era temere, se vede, că, dacă vor afla cei cu Zeppelinul cum că copila rănită se cheamă Elena au să-și facă dintr-însa punct de reper ca să se orienteze asupra berăriei Căpitanului...

O SCENĂ PENIBILĂ

Prensul, caricatura antipatică pe care o comandita Bogdan-Pitești pentru afacerile germanice, plânsese ca o muiere, la redacția *Minervei*, că se ruinează dacă-i rămân întreprinderile sub interdicție – și ajunsese, de la sugestia lui Filip, să se ducă la poliție, ca cei care deschid cârciumă, să ceară autorizație de a continua apariția *Minervei*. Dragomirescu-l făcuse atent asupra primejdiei la care se expune, căci Corbescu, om iute și cu toane, s-ar putea să-l aresteze – dar *prensul*, convins că o încercare nu strică, a plecat, a făcut un ceas anticameră, și, când a fost primit de Cantuniari, s-a auzit interpelat în cea ma academică franțuzească:

— Que voulez, Musiu?

Griguță, susținut de raționamentul bărbătesc pe care i-l făcuse Filip la plecare, nu și-a pierdut latineasca, ci, luând-o smerit, de sus, a răspuns aproape neted:

— Aș dori, dacă se poate, să vorbesc cu dl. prefect.

Corbescu, care știa de prezența Măriei Sale în cabinetul directorului, apare în ușă și întrebă răstit:

— Dumneata?

— Mon cher Corbesco...

— Aici nu sunt Corbesco – sunt prefectul poliției. Ce poștești?

- Ați interzis apariția *Minerului*...
 - Am interzis toate ziarele nemțești.
 - Dar eu sunt senator...
 - Se poate. Dar dumneata ești în stare să ai, la redacție, telegrafic fără fir.
 - Domnule...
 - Bonjour.
- Și cel mai bogat om din tot orientul a ieșit, de la poliție, bănuț ca spion – și urmat de cilibia franțuzească a lui Cantuniari:
- *Que nous nous voyions bien portant, mon prince!*

*

Feciorul lui Missir², îmbrăcat soldățește, zace, languros, într-un automobil, în dreptul lui Capșa, cu brațele încrucișate și cu gândul dus în zorii cine știe căror zile voluptoase.

Pe capră, ca șofer, are un locotenent, pudrat și cu părul plin de bucle făcute cu fierul.

Încep să se umple spitalele cu răniți aduși de pe front.

LIBERTATEA PRESEI

Cenzura dă să-și arate colții. Pacostei acesteia inutile i se zice, la Paris, *Anastasie*, nu știm pentru ce. La noi, o s-o cheme *Ștefăneasca* – fără aluzie deocamdată.

Am cerut autorizație să tipărim, ca de obicei, afișul *Gazetei*. Ni s-a refuzat. În timpul acesta, afișele *Naționalului* pângăresc pereții Capitalei...

O inovație fericită: nici cărți de vizită nu-ți poți face fără dezlegare din partea... Teatrului Național. Cum și ce fel, o să vedeți mai la vale.

18 august. Maidanul de pe care s-a dărâmat ruina șandramalei în care era instalată Primăria, a devenit un ceair unde zac căii

² Multe dintre figurile ce se vor proiecta în acest caleidoscop au trecut întru Domnul, dar n-au putut fi scoase din pricina dificultăților tehnice.

slăbănogi. Sunt, aici, fără să mai socotim pe cei de la hipodrom și pe cei de la grajdurile comunale, vreo două sute de mortăciuni, rechiziționate, fără trebuință, de la căruțași și de pe la sacagii. Stau pe maidan, la soare, fără suflet de om care să-i adape sau să le dea un pumn de grăunțe. Până să treci pe trotuar, de-a lungul gardului, cad din picioare și mor, câte doi-trei.

Și în vremea asta, în oraș, dacă vrei să transporti un sac de mălai, trebuie să-l duci în spinare – fiindcă în tot orașul nu găsești un căruțaș cu vitele respective!

Se reproduc în ziare impresii de-ale soldaților întorși răniți de pe front. Se povestesc episoade înălțătoare, dar se comunică și scăderi din acelea care fac caracteristica românului. Comenduirea, alarmată de aceste denunțuri senzaționale, dă poruncă Cenzurii – și Cenzura pune în vedere presei că, sub pedeapsă grea, este absolut interzisă vizita gazetarilor prin spitale. Ca urmare a acestei dispoziții, *Viitorul* apare a doua zi cu câteva coloane de foarte interesante povestiri de la soldații răniți...

Se întesc luptele dinspre Ghimeș. Vin răniți pe toată ziua.

Comenduirea Pieței, încredințată celui mai tânăr dintre coloneii lăsați la vatră, a luat o dispoziție pe care n-am crede-o dacă n-ar fi afișat-o în sala fiecărui spital. Din porunca luptătorilor de la Periș, mintosul polcovnic zice că nu e slobod să-i viziteze pe răniți decât tatăl, mama, nevasta sau copiii lor – cu autorizație de la Comenduire, autorizație ce nu se acordă decât pe temeiul actului de identitate obținut de la Primăria locului de origine. Potrivit acestei hotărâri, țaranca din Botoșani, de-o pildă, care află din zvon că fiu-său ori bărbatu-său zace la «Icoană» în București, trebuie să se ducă la Cercul de recrutare din Botoșani; să scoată de acolo, în formă legiuită, pe baza actului de la Primărie, «țidulă» precum că ea și nu alta e femeia bolnavului; cu țidula să călătorească o săptămână până în București, cu tren militar ori de marfă; aici, să rătăcească altă săptămână, întrebând din om în om despre Comenduire; și pe urmă, să se ducă la «Icoană» ca să afle că omul ei nu e acolo – și că nu știe nimeni unde e, fiindcă nicăieri nu se găsește o listă cu spitalele pe unde e repartizat fiecare rănit.

Supunându-se acestei inteligente dispoziții, răniții ies la gard, în papuci, cu tichia și halatul, și, cât ține curtea spitalului Colțea, angajează, toată ziua, conversație, ei dinăuntru, cu drumeții de

afară, care nu le sunt nici al nouălea neam – și istorisesc, cu șart și pe îndelete, toate câte vrea Comenduirea lui Boboc să rămână în taină.

SIROPUL

Am ajuns în epoca siropului. Un isnaf, neam cu guvernul, avea un stoc imens de niște poșircă făcută cu glucoză, nici dulce nici acră – dar insipidă și grețoasă ca laptele de măgăriță, să ne iertați de comparație.

Acestei poșirci nu-i zicea pe nume: *pischwasser*, ci, ca s-o poată vâri mai lesne pe gâtul oamenilor, o botezase, falacios, *sirop*. Și cum isnaful era din banda celor care despoaie până și cadavrele ca să se îmbogățească, s-a dispus, polițienește, sub rigorile legii de asediu, că niciun negustor n-are dreptul să vândă măcar un dram de băuturi spirtoase.

Atâtea mii de oameni care plătesc licență, urmau să închidă prăvăliile, și, fiindcă impozitele curgeau cu toate acestea, fiindcă chiria trebuia răspunsă, iar personalul, potrivit legii excepționale, trebuia să fie plătit și în cazul când ar fi fost concediat – s-au luat comercianții de gânduri și s-au dus să se plângă prefectului.

Corbescu, pus acolo sub ordinele lui Cantuniari, le-a răspuns că ordinul e strict, dar că, milostivindu-se de starea lor ticăloasă, are să mijlocească să li se dea voie să desfacă siropul isnafului.

Și a mijlocit.

Grație acestei intervenții flotime, te duceai la Capșa, și, ca să nu stai degeaba în prăvălia omului, cereai un pahar cu apă coruptă cu sirop de cartofi – 75 de bani; voiai să citești o gazetă în Brasserie de la Paix, și cereai o consumație – 75 de bani paharul cu zeamă de picioici; te duceai să întâlnești pe cineva la Mercur – și cât stăteai, ca să faci aliș-veriș, luai un pahar cu emisie de barabule – 75 de bani.

Trei săptămâni de zile, domnule, capitala a trebuit, ca Grigore din anecdotă, să bea sirop, vre-nu vrei. Cărciumarii ceilalți, cei ai căror clienți sunt dedați cu țuică, rom, bere ori vin, au ținut

obloanele lăsate trei săptămâni de zile – până când și-a isprăvit isnaful cartofii. Atunci abia, s-a dat dezlegare să se vândă vin – dar cu nart și atunci: o litră de consumator la fiecare masă – și câte o litră de fiecare membru al familiei aceluia care se prezintă să cumpere. Cu dispoziția aceasta riguroasă – căci, cum știți, pe Corbescu îl dă mintea afară din casă, – am intrat într-un magazin cu licență care avea șase mese: beai, la fiecare masă, câte o litră de vin, dacă-ți cerea inima; ori făceai ocolul debitelor de spirtoase, trăgeai câte o litră în fiecare – și plecai pe două cărări, sau, în sfârșit, te prezentai cu damigeana într-o dugheană unde nu erai cunoscut, puneai pâlنيا și turnai două duzini de sferturi, câte o litră pentru fiecare din cei douăzeci și patru de membri prezumtivi ai tribului – și, când porneai spre casă, îmbătați circumscripția cu depozitul din balercă.

Un confrate anunță luarea Brașovului – și Cenzura tace; *Universul* înregistrează, după cererea comandantului unui batalion de milițieni, cum că ștabul acestei roate s-a mutat în Prelungirea Popa Nan. Cenzura îi taie partea care cuprindea adresa și pentru care făcuse maiorul demersul. Un alt ziar, rugat de același comandant, înregistrează și el știrea. Cenzura îi taie începutul, acolo unde se spunea ce autoritate s-a mutat la Popa Nan.

Nouă, care am reprodus informația, după ce apăruse întregă în *Viitorul*, nouă ne-a șters-o toată, în *Gazeta*.

Față cu atâtea consecvență, am scris și eu, atunci, la necaz, un articol, prin care spuneam loazei de ministru, și cabotinului, și dascăleciului și seminaristului și lui Valaori cel pururea de sine stătător... vorba aia. Cenzura ne-a tăiat articolul – cel căruia îi curgeau călții din nas ne-a trimis vorbă că ar vrea să ne vadă. Am profitat de ocazie și m-am dus ca să-l văd și eu pe d-sa.

Știam că ce se face la Cenzură nu e opera ministrului. Oricât de fraged la minte cunoșteam pe acest caduc mădular al guvernului, îmi dădeam seama că nu îndrăznește el să ridice viziera față de presă – ci că merge sugestionat de alții. De altfel, am spus că printre cei orânduți să sugrume ziarele, era – se putea să nu fie! – un reporter de-ai lui Vintilă, reporter care fiind și un fel de director la Teatru, își avea reputația stabilită: cei de la redacție îl credeau un *fenix* la *Național* – pe când cei de la Teatru îl socoteau